

Sygnatura akt I C 1833/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2014r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Witek

Protokolant: Ewelina Tomoń

po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2014r. w Jeleniej Górze

sprawy z powództwa **Gminy (...) B.**

przeciwko **E. F., W. Ż.**

o zapłatę

1. powództwo oddała,
2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego E. F. kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,
3. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego W. Ż. kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,
4. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 1750 zł tytułem zwrotu wydatków.

Sygn. akt I C 1833/11

UZASADNIENIE

Strona powodowa Gmina (...) B.wniosła przeciwko E. F.i W. Ż.o zasądzenie solidarnie kwoty 138 689,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 sierpnia 2011 r., a także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego żądania powodowa Gmina wskazała, że zawarła z pozwanymi, działającymi jako konsorcjum firm, umowę nr (...)z 14 maja 2010 r. wraz z aneksem nr (...)z 23 września 2010 r., której przedmiotem była „Przebudowa ul. (...)w B.jako drogi alternatywnej w ciągu drogi krajowej nr (...)”, a następnie umowę nr (...)z dnia 25 marca 2011 r., której przedmiotem było wykonanie robót dodatkowych. Roboty objęte wskazanymi wyżej umowami miały zostać zakończone do 30 czerwca 2011 r. W tym terminie E. F.powiadomił powodową Gminę o zakończeniu robót i zgłosił gotowość do odbioru końcowego, jednak nie przedstawił wymaganych § (...)ust. (...) umowy z 14 maja 2011 r. dokumentów, dodatkowo stwierdzone zostały m.in. wady istotne realizowanej inwestycji polegające na długotrwałym zaleganiu wód opadowych. W konsekwencji Gmina pismem z dnia 20 lipca 2011 r. złożyła oświadczenie o naliczeniu wobec pozwanych kary umownej w łącznej wysokości dochodzonej żądaniem pozwu za okres 20 dni opóźnienia, tj. od 1 lipca 2011 r. do 20 lipca 2011 r. Następnie dnia 5 sierpnia 2011 r. strona powodowa sporządziła protokół końcowego odbioru robót, w których ujawniła brak zakończenia przez pozwanych wszystkich prac oraz brak przekazania dokumentacji powykonawczej, co ostatecznie stanowiło o braku odbioru przez stronę robót.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 3 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w J.w sprawie o sygn. akt I Nc 44/11 nakazał E. F.i W. Ż., aby zapłacili solidarnie na rzecz Gminy (...) B.kwotę 138 689,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 sierpnia 2011 r. oraz kwotę 8 968 zł tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni, albo wnieść w tymże terminie sprzeciw.

W sprzeciwie od powyższego nakazu zapłaty pozwani E. F. i W. Ż. zaskarżyli nakaz zapłaty w całości oraz wniesli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwani, potwierdzając fakt zawarcia ze stroną pozwaną umowy z 14 maja 2010 r. wraz z aneksem nr (...)z 23 września 2010 r. oraz umowy z dnia 25 marca 2011 r., zaprzeczyli, aby uchybili terminowi realizacji inwestycji i zgłoszeniu gotowości odbioru oraz przedłożeniu dokumentów określonych w § (...)ust. (...)umowy. Pozwani zarzucili stronie powodowej, że w wyniku zgłoszenia gotowości do odbioru dnia 30 czerwca 2011 r. odbiór winien zostać przeprowadzony najpóźniej dnia 14 lipca 2011 r., co jednak nie nastąpiło. Dopiero dnia 5 sierpnia 2011 r. doszło do spotkania stron, które jednak nie miało charakteru czynności końcowego odbioru robót, gdyż nie wykonano czynności odbioru, nie dokonano przeglądu dokumentów, nie brał w nich udziału inspektor nadzoru inwestorskiego. Dlatego dokument pod nazwą „(...)”, na którego treść pozwani nie mieli wpływu, nie był wiarygodny. Dodatkowo pozwani zwrócili uwagę, że zalania na drodze wystąpiły niezależnie od pozwanych, a wynikały z ulewnych opadów i struktury terenu

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 maja 2010 r., w wyniku przetargu nieograniczonego, Gmina (...)B.zawarła z E. F., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...)i W. Ż., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo (...), działającymi jako konsorcjum firm, z których E. F.był liderem konsorcjum, zaś W. Ż.- partnerem konsorcjum, umowę nr (...), zmienioną następnie aneksem nr (...)z 23 września 2010 r., której przedmiotem była „Przebudowa ul. (...)w B.jako drogi alternatywnej w ciągu drogi krajowej nr (...)”. Szczegółowy zakres robót określała Specyfikacja (...)(dalej: (...)), projekt wykonawczy, przedmiar robót oraz specyfikacja (...). Gmina (...) B.powołała inspektora nadzoru z zakresu robót drogowych w osobie J. K., zakresu robót sanitarnych w osobie J. G.oraz z zakresu robót elektrycznych w osobie W. B.. Strony ustaliły, że do obowiązków wykonawcy należeć będzie m.in. zastosowanie materiałów i urządzeń zgodnych ze specyfikacją techniczną oraz projektem, zaś certyfikaty zgodności powinny zostać dołączone do protokołu końcowego odbioru robót; zgłaszanie do odbioru robót zanikających i ulegających zakryciu, zawiadomienie inwestora o zakończeniu robót wpisem do dziennika budowy i listem wysłanym do zamawiającego.

W § (...)ust. (...)pkt (...)umowy przewidziały natomiast, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,1 % całkowitego wynagrodzenia brutto określonego w § (...)ust. (...)umowy należnego wykonawcy za przedmiot umowy za każdy dzień zwłoki, licząc od terminu umownego. Ponadto strony w § (...)umowy ustaliły odbiory częściowe, odbiór ostateczny polegający na ocenie rzeczywistego wykonania robót w odniesieniu do ich jakości i wartości, a także odbiór pogwarancyjny. Gmina (...)B.zobowiązała się przy tym do przystąpienia do odbioru w ciągu 14 dni od daty zawiadomienia o osiągnięciu gotowości odbiorowej (§ (...)ust.(...)umowy). W przypadku stwierdzenia, że przedmiot umowy nie osiągnął gotowości do odbioru z powodu niezakończenia robót, zamawiający zastrzegł sobie prawo odmowy odbioru (§ (...)ust. (...)umowy). Natomiast w przypadku stwierdzenia wad w trakcie odbioru strony porozumiały się, że jeżeli wady nadają się do usunięcia, to inwestor może odmówić odbioru do czasu usunięcia wad, a jeżeli wady nie nadają się do usunięcia, to w przypadku, gdy nie uniemożliwiają użytkowania przedmiotu odbioru zgodnie z przeznaczeniem zamawiającego może on obniżyć odpowiednio wynagrodzenie, zaś w przypadku, gdy wady uniemożliwiają użytkowanie zgodnie z jego przeznaczeniem zamawiający może odstąpić od umowy (§ (...)ust. (...)umowy). Wykonawca zobowiązał się, że wraz ze zgłoszeniem do odbioru końcowego przekaze zamawiającemu dokumenty obejmujące dziennik budowy, inwentaryzację geodezyjną, dokumentację powykonawczą, protokoły i zaświadczenia z przeprowadzonych prób i sprawdzeń i inne dokumenty techniczne, oświadczenie kierownika budowy o zgodności wykonanych robót z dokumentacją, przepisami i normami, a także atesty i certyfikaty na zastosowane wyroby budowlane (§ (...)ust. (...) umowy).

Termin zakończenia robót strony ustaliły na dzień 30 czerwca 2011 r. aneksem nr (...) z dnia 23 września 2010 r., zaś wartość robót – aneksem nr (...) na kwotę 6 194 477,52 zł brutto.

(dowód: umowa nr (...) wraz z aneksem nr (...) z dnia 23 września 2010 r. i aneksem nr (...) z dnia 4 lutego 2011 r. k. 7-15, 14 i 15).

Bezsporne był, że Specyfikacja (...)wskazywała na szczegółowy zakres zamówienia w postaci przebudowy ul. (...)w B., który obejmował rozbiórkę istniejących nawierzchni jezdni i chodnika oraz wycinkę zieleni, budowę nowych nawierzchni drogowych jezdni i chodników, przebudowę odwodnienia, przebudowę oświetlenia, przebudowę wodociągów, rozwiązanie kolizji kablowych i teletechnicznych oraz przebudowę ogrodzeń i wykonanie barier ochronnych. Ponadto dalsze uszczegółowienie prac opisano w dokumentacji technicznej, przedmiarze robót i specyfikacji technicznej.

Bezsporne w sprawie było, że budowę rozpoczęto dnia 31 maja 2010 r. Natomiast dnia 20 lipca 2010 r. kierownik budowy zgłosił zakończenie realizacji koryta drogowego na ciągu pieszo-jezdnym. W tym samym dniu inspektor nadzoru zezwolił na układanie warstwy odsączającej. W sierpniu 2010 r. inspektor nadzoru zezwolił na montowanie starych, a technicznie sprawnych włazów i pokryw, co argumentował kradzieżami na terenie budowie oraz brakiem stanowiska Gminy w tym zakresie

Komisja składająca się z inspektora nadzoru J. K., inspektora J. G., E. K., projektant W.Ś.R.oraz wykonawcy E. F.spisała protokół (...)w sprawie robót dodatkowych dotyczących regulacji studni (...).

(dowód: protokół (...) k. 480).

Dnia 20 września 2010 r. Gmina (...) B.dokonała odbioru końcowego na zadaniu „Wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej oraz dostosowanie istniejącej kanalizacji ogólnospławnej do roli kanalizacji deszczowej przy ul. (...)”. Roboty w tym zakresie trwały od sierpnia 2009 r. do sierpnia 2010 r., a ich wykonawcą była osoba trzecia. Powyższe pozwoliło kolejnego dnia na przekazanie dalszej części terenu i placu budowy, tj. od budynku nr (...)do końca projektowanego odcinka.

(dowód: odbiór końcowy z dnia 20.09.210 k. 302-305).

W toku wykonywanych prac budowlanych wystąpiła konieczność realizacji robót dodatkowych nieobjętych umową nr (...) z dnia 14 maja 2010 r., a które to roboty były niezbędne do wykonania umowy podstawowej.

W konsekwencji strony dnia 25 marca 2011 r. zawarły umowę Nr (...), której przedmiotem było wykonanie robót dodatkowych przy zadaniu pod nazwą „Przebudowa ul. (...)w B.jako drogi alternatywnej w ciągu drogi krajowej nr (...)”, a które polegały na wykonaniu dodatkowych prac związanych z przebudową zjazdów i dojazdów na posesje, zmiany rodzaju warstwy ścieralnej nawierzchni drogowej, likwidacji kolizji z sieciami technicznymi, wymiany gruntu pod murem oporowym z bloczków (...), przebudowy zwieńczeń studni (...), dodatkowych zabezpieczeń kabli energetycznych oraz budowy nowych studni (...). Wartość wynagrodzenia z tytułu prac dodatkowych strony określiły na kwotę 740 000 zł brutto, zaś zakres szczegółowych prac został zawarty w protokołach konieczności.

(dowód: umowa Nr (...) k. 16-19).

Dnia 27 kwietnia 2011 r. komisja podjęła decyzję o przełożeniu linii oświetlenia drogowego na drugą stronę ulicy w związku z jej kolidowaniem z linią energetyczną niskiego napięcia, a w konsekwencji z niemożliwym jej wykonaniem zgodnie z projektem.

(dowód: karta (...), dziennik budowy – wpis z dnia 27.04.2011 r. k. 393).

Bezspornym było, że wiosną 2011 r. wykonawca zrealizował prace związane z wykonaniem skarpy drogowych poprzez ich humusowanie i obsianie trawą.

Bezspornym było, że w okresie od maja 2011 r. do lipca 2011 r. na terenie B. występowały liczne ulewne deszcze, w skutek których doszło do uszkodzenia skarpy nasypów.

Następnie dnia 2 czerwca 2011 r. P. N., będąc przedstawicielem gminy, dokonał przeglądu robót na ul. (...) i sporządził wykaz 46 usterek i zastrzeżeń, które zostały przekazane wykonawcy.

(dowód: uwagi z dnia 2.05.2011 r. k. 105-106).

Dnia 9 czerwca 2011 r. inspektor J. K. ujawnił fakt pojawiających się po silnych opadach deszczu zastoin wody przy posesjach nr (...), o czym kolejnego dnia poinformował Gminę (...) B., wskazując jako przyczynę osiadanie gruntu. Za celowe uznał powołanie komisji, której celem byłoby ustalenie przyczyn powstania przedmiotowych zastoin wód opadowych.

(dowód: pismo z dnia 10.06.2011 r. k. 20).

W dniu 15 czerwca 2011 r. inspektor J. K. stwierdził rozpoczęcie usuwania usterek po wcześniejszym wykonaniu przeglądu. Koniecznym okazało się przesunięcie słupa, przebudowa krawężników oraz zmiana betonu na kostkę betonową

(dowód: notatka służbowa z dnia 15.06.2011 r. 478).

Z kolei dnia 17 czerwca 2011 r. kierownik budowy zgłosił wpisem do dziennika budowy zakończenie całości robót.

(dowód: dziennik budowy k. 396).

Dnia 24 czerwca 2011 r., w związku z powstaniem zastoin wody, wykonano badania geotechniczne stopnia zagęszczenia podłoża gruntowego przy ul. (...), które ujawniły brak zagęszczenia gruntu pod warstwami konstrukcyjnymi drogi.

(dowód: wyniki badań z dnia 27.06.2011 r. k. 472-474).

Wykonawcy złożyli Gminie (...) B., gromadzone w ramach dokumentacji powykonawczej, dokumenty dotyczące branży sanitarnej, elektrycznej i teletechnicznej.

(dowód: zestawienie dokumentów odbiorowych k. 410-420).

Dnia 30 czerwca 2011 r. E. F. zgłosił gotowość do odbioru robót określonych umową nr (...), zaś inspektor robót budowlanych J. K., jak i inspektor robót elektrycznych W. B. potwierdzili wykonanie robót objętych umową podstawową i dokumentacją.

(dowód: zgłoszenie gotowości do odbioru robót k. 21).

Bezspornym było, że dnia 11 lipca 2011 r. Gmina (...) B. poinformowała pisemnie wykonawcę, że nie przystąpi do odbioru robót, gdyż zarzuciła wykonawcy brak przekazania wymaganych umową dokumentów (dziennik, inwentaryzacja, dokumentacja powykonawcza i inne), które winny zostać przekazane wraz z samym zgłoszeniem.

Gmina (...) B. pismem z dnia 20 lipca 2011 r., powołując się na brak przedstawienia przez wykonawców wraz ze zgłoszeniem gotowości do odbioru wymaganych § (...) ust. (...) umowy z 14 maja 2011 r. dokumentów oraz powołując się na istotne wady realizowanej inwestycji w postaci długotrwałego zalegania wód opadowych, wezwała E. F. i W. Ż. do zapłaty kary umownej w wysokości 138 689,60 zł z tytułu dwudziestodniowej zwłoki w wykonaniu inwestycji (od 1.07.2011 r. do 20.07.2011 r.).

(dowód: oświadczenie z dnia 20.07.2011 r. wraz z notą księgową nr (...) i zwrotnym poświadczeniem odbioru k. 28-31).

W odpowiedzi z dnia 2 sierpnia 2011 r. E. F. uznał żądanie dodatkowych dokumentów za nieuzasadnione, gdyż inspektorzy nadzoru przyjęli i zaakceptowali przedstawioną dokumentację. Dodatkowo jako bezzasadne ocenił występowanie wad uniemożliwiających czynienie właściwego użytku z przedmiotu robót. Wady wskazane przez inwestora w piśmie 20 lipca 2011 r. były jego zdaniem skutkiem intensywnych opadów deszczu, a na ich wystąpienie miała również wpływ konfiguracja terenu i projekt, który nie uwzględniał specyfiki terenu.

(dowód: pismo z dnia 2.08.2011 r. k. 424-425).

Gmina (...)B.wyznaczyła na dzień 5 sierpnia 2011 r. termin odbioru robót objętych umową z dnia 14 maja 2010 r. i umową z dnia 25 marca 2011r., przedstawiając wówczas wykonawcy jednostronny dokument pod nazwą „(...)”. W wymienionym protokole stwierdzono, że przedmiot umowy nie został zakończony w terminie określonym w umowie, gdyż w dniu 4 sierpnia 2011 r. na budowie pracownicy wykonawców dokonywali m. in. montażu odwodnień liniowych i obsypywania skarp. Nie zakończono w tym terminie wykonywania prac porządkowych placu budowy. Dodatkowo wykonawca realizował umowę niezgodnie z dokumentacją projektową i protokołami robót dodatkowych.

Jednak zarówno E. F., jak i W. Ż. odmówili podpisania przedmiotowego protokołu podnosząc, że nie mieli wpływu na jego treść, zaś w samym odbiorze nie uczestniczył inspektor nadzoru inwestorskiego.

(dowód: protokół końcowego odbioru robót z dnia 5.08.2011 r. k. 26-27).

Pismem z dnia 19 sierpnia 2011 r. Przedsiębiorstwo (...)w B.poinformowało Urząd (...)B., że wykonawca samowolnie, bez uzgodnień z właścicielami posesji, Przedsiębiorstwem (...)w B.oraz Urzędem (...), wykonuje wpięcia acodrenów do studni(...) przyłączy kanalizacyjnych.

(dowód: pismo z dnia 19.08.2011 r. k. 187).

Dnia 10 lipca 2012 r. (...)Inspektor (...) w B.(dalej: (...)) wstrzymał prowadzenie robót budowlanych polegających na przebudowie ulicy (...)w B., w związku z realizowaniem ich w sposób odbiegający od warunków określonych pozwoleniem na budowę. Stwierdził nadto, że nie wykonano chodnika oraz zjazdu w sąsiedztwie posesji nr (...)oraz nie wykonano przesunięcia ogrodzenia przy posesji nr (...). Ujawnił różnice w parametrach geometrycznych łuków poziomych drogi, łuków wyokrągających na skrzyżowaniach w stosunku do projektu, odstępstwa od projektu w lokalizacji słupów oświetleniowych oraz brak 5 wpustów deszczowych i różnice w lokalizacji części z nich. Dodatkowo (...), w oparciu o opinię wykonaną przez W.Ś.-R., wskazała na rozwarstwienia nawierzchni chodników i zatok autobusowych wynikających ze złego zagęszczenia podłoża.

(dowód: postanowienie nr (...) k. 352-354).

Dnia 4 sierpnia 2011 r. pracownicy wykonawców realizowali prace związane z umocnieniem skarp oraz prace porządkowe, które były konieczne po spowodowanych warunkami atmosferycznymi zniszczeniach. W tym okresie instalowali oni również odwodnienie liniowe, co było wynikiem decyzji podjętej z udziałem A. K., P. N., J. K. i wykonawców w celu usunięcia skutków powstawania zastoin na jezdni.

(dowód: zeznania świadka przesłuchanie pozwanego E. F. – e-protokół rozprawy z dnia 29 czerwca 2012 r. od godz. 00:31:30 do godz. 02:03:40, przesłuchanie pozwanego W. Ż. – e-protokół rozprawy z dnia 29 czerwca 2012 r. od godz. 02:04:00 do godz. 02:48:55).

Na zlecenie Gminy (...)B.M. D.R. P.przygotowali dnia 28 sierpnia 2011 r. ekspertyzę techniczną i prawną powykonawczą inwestycji przebudowa ul. (...)w B., której przedmiot stanowiła zgodność wykonanego obiektu z umową, projektem, przepisami prawa budowlanego. W treści ekspertyzy wskazano na szereg niezrealizowanych prac w tym części chodnika i wjazdu w km (...), wejścia na posesję (...), zjazdu w km (...), brak obrobienia części wpustów drogowych, brak uporządkowania terenu budowy, brak wykonania przebudowy części zwieńczeń studni (...) oraz brak przekazania kompletnej dokumentacji odbiorowej. Stwierdzili również opóźnienia w wykonanych pracach, wystąpienie szeregu wad i usterek oraz niezgodność pomiędzy wykonanymi pracami a parametrami określonymi w projekcie.

(dowód: ekspertyza techniczna k. 37).

Na dzień 30 czerwca 2011 r. wykonawcy zrealizowali całość prac objętych przedmiotem umów nr (...)z dnia 14 maja 2010 r., szczegółowo ujętych w Specyfikacji (...), w projekcie wykonawczym i przedmiarze robót. Do tego

dnia wykonano także wszystkie roboty dodatkowe przewidziane w umowie z 25 marca 2011 r. W tym terminie wykonana została również warstwa ścieralna (...), którą zrobiono w 3 etapach: w kilometrze od (...)do dnia 14 września 2010 r., w kilometrze od (...)do (...)do dnia 6 kwietnia 2011 r., a kilometrze od (...)do (...) do dnia 25 maja 2011 r. Do dnia 30 czerwca 2011 r. wykonawcy, realizując postanowienia umowne, przedłożyli inwestorowi całość dokumentacji odbiorowej w zakresie dokumentów niezbędnych do odbioru końcowego, za wyjątkiem geodezyjnej dokumentacji powykonawczej. Brakująca dokumentacja dotyczyła inwentaryzacji powykonawczej ciągu pieszo-jezdnego, przebudowywanego na żądanie inwestora w czerwcu 2011 r. i choć świadczyła formalnie o niewywiązaniu się z umowy, to jednak nie stanowiła braku w robotach budowlanych i nie wpływała na ocenę stanu wykonania robót.

Konstrukcja jezdnii w zakresie nośności została wykonana prawidłowo i odpowiada ruchowi (...), podłoże gruntowe - w myśl projektu - było odpowiednio wyrównane i zagęszczone zgodnie z normą (...).

Konieczność montażu odwodnień liniowych, który nie był przewidziany projektem i nie był objęty umowami stron, podjęto podczas spotkania z udziałem A. K., P. N., J. K. i wykonawców wobec pojawiających się zastoin na jezdni. Działanie w tym zakresie należy oceniać jako usunięcie wad w przedmiocie robót. Z kolei naprawa skarp nasypów drogowych oraz prace porządkowe prowadzone przez wykonawców wynikały z intensywnych opadów deszczu, które występowały w okresie od maja 2011 r. do lipca 2011 r. Skarpy nasypów drogowych, które były realizowane wiosną 2011 r., nie zdążyły bowiem uzyskać odpowiednich właściwości w zakresie warstwy ochronnej, która dopiero po zawiązaniu systemu korzeniowego traw spełnia niezbędne kryteria.

W dniu 30 czerwca 2011 r. i w dniu 5 sierpnia 2011 r. występowały wady w robotach wykonywanych przez E. F. i W. Ż. (osiadanie korpusu drogowego, rozmycie pobocza i zabudowanych w poboczu materiałów, osiadanie przystanku autobusowego oraz inne drobne usterki), jednak nie miały one charakteru istotnego. Wykonane roboty budowlane choć cechowały się licznymi odstępstwami od projektu, to były wymuszone stanem faktycznym na gruncie i koniecznością dopasowania przebudowywanej drogi do posesji przylegających do drogi. Równocześnie odstępstwa od projektu były realizowane za wiedzą i w uzgodnieniu z inspektorem nadzoru, o ich wystąpieniu był również informowany projektant i urzędnicy Gminy (...) B.. W konsekwencji odstępstwa od projektu były nieistotne i nie stanowiły podstawy do odmowy przystąpienia do odbioru.

Wady istotne w postaci zastoin wodnych, które ujawniły się na nawierzchni drogowej, były związane z osiadaniami korpusu drogowego. Brak było jednak podstaw do wskazania przyczyn ich występowania, na co pozwoliłoby dopiero przeprowadzenie szczegółowych badań, obserwacji i kontroli. Jednocześnie przedmiot umowy, który obejmował wymianę nawierzchni poprzez wymianę istniejącej konstrukcji jezdnii na nową, zaprojektowaną odpowiednio do przewidywanego ruchu (przebudowa istniejącej jezdnii w zakresie konstrukcji i geometrii), nie stanowiła budowa i wzmacnianie korpusu drogowego.

Osiadanie korpusu drogowego w wielu miejscach stanowi wadę istotną, jednak w niniejszym przypadku brak było podstaw do wskazania przyczyny wystąpienia wady w tym zakresie, a tym bardziej za jej wystąpienie obciążać wykonawców.

. Dodatkowo skala osiadań korpusu drogowego nie była duża, stąd wada w tym zakresie nie stwarzała zagrożenia dla uczestników ruchu drogowego i zostały przy tym stosunkowo prostymi zabiegami usunięte uciążliwości związane z tą wadą. Wada w postaci osiadania przystanku autobusowego, która ujawniła się w lipcu 2011 r. była związana z ulewnymi deszczami i nie dawała prawa do odstąpienia od dokonania odbioru budowlanego. Rozmycie pobocza wynikało z uwarunkowań pogodowych. Zastosowana technologia wykonywania pobocza była obciążona ryzykiem wystąpienia intensywnych opadów deszczu i nie stanowiło wady. Podobnie, jako nie będące wadą, czy usterką, należy oceniać zastosowanie niezgodnych z dokumentacją elementów kanalizacji. Z kolei wystąpienie nieodpowiednich materiałów w skarpiach, choć wymagało poprawy, nie stanowiło wady istotnej, która uprawniałaby do uchylenia się od obowiązku dokonania odbioru. Pozostałe usterki również miały charakter nieistotny, co nie pozwalało na ich podstawie na odstąpienie od odbioru robót.

E. F. i W. Ż. na dzień 30 czerwca 2011 r. osiągnęli zatem gotowość do odbioru robót. Natomiast nie wykonanie fragmentów ogrodzenia, podmurówki, czy chodnika wraz z wjazdem wynikało z braku zgody na realizację prac wyrażonej przez samych właścicieli nieruchomości. Braki w tej części nie stanowiły więc podstawy do odmowy przystąpienia do odbioru.

(dowód: opinia biegłego sądowego w zakresie budownictwa lądowego L. D. wraz z opinią uzupełniającą k. 613-709 i 798-809).

Bezsporne było iż Gmina rozwiązała umowę z inspektorem nadzoru J. K. w listopadzie 2011 r.

Bezsporne było także iż dwóch mieszkańców ulicy (...) pisemnie interweniowało w Urzędzie w sprawie zalegającej na ulicy wody, która wywołała szkody na ich posesji, a informacje taką zamieszczono również w internecie.

Bezsporne jest także iż przedmiotowa droga została oddana do użytku i jest użytkowana, choć nie wykonywano na niej żadnych istotnych prac po 30 czerwca 2011 r.

Sąd zważył, co następuje:

Strona powodowa Gmina (...) B. domagała się zapłaty od pozwanych E. F. i W. Ż. solidarnie kwoty 138 689,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 sierpnia 2011 r. z tytułu kary umownej za dwudziestodniową zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy nr (...)z 14 maja 2010 r. oraz umowy nr (...)z dnia 25 marca 2011 r. Pozwani, domagając się oddalenia powództwa, podnosi, że zgłosili gotowość do odbioru robót na umówiony dzień 30 czerwca 2011 r., na który to dzień prace wykonane w ramach ww. umów były w całości zakończone i wykonane w sposób należyty, co obligowało stronę powodową do przystąpienia do czynności odbiorowych.

Zgodnie z art. 647 k.c. przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Powodową Gminę (...) B. łączyła z pozwanymi E. F. i W. Ż., działającymi jako konsorcjum firm, umowa o roboty budowlane nr (...)z dnia 14 maja 2010 r., zmieniona następnie aneksem nr (...) z 23 września 2010 r., na mocy której pozwani, jako wykonawcy, zobowiązali się do przebudowy ul. (...)w B. jako drogi alternatywnej w ciągu drogi krajowej nr (...)w terminie ustalonym ostatecznie na dzień 30 czerwca 2011 r. Powodowa Gmina zobowiązała się zaś do zapłacenia wynagrodzenia w kwocie 6 194 477,52 zł brutto, a także do odebrania przedmiotu umowy.

W okolicznościach sprawy nie budzi wątpliwości, iż uprawnienie do naliczenia kary umownej przez zamawiającego - wedle samej strony powodowej - powiązane było z nieterminowym, przybierającym postać zwłoki, wykonaniem robót budowlanych przez wykonawców. Podstawę roszczenia o zapłatę kar umownych stanowił zatem art. 483 § 1 k.c., zgodnie z którym można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy. Zważywszy na stanowiska procesowe stron, a także niebudzący wątpliwości fakt pisemnego zgłoszenia zakończenia robót przez wykonawców dnia 30 czerwca 2011 r., kluczowe znaczenie dla oceny zasadności przedmiotowego roszczenia, na płaszczyźnie przesłanek odpowiedzialności pozwanych, posiadało rozważenie kwestii poziomu zakończenia robót na dzień zgłoszenia zakończenia robót przez wykonawców, w szczególności fakt osiągnięcia gotowości do odbioru oraz istnienia wad przedmiotu umowy i ich charakteru, jak również spełnienia przez wykonawców wymogów formalnych zgłoszenia robót do odbioru.

Na gruncie regulacji art. 647 k.c. zwraca się uwagę w orzecznictwie, że w sytuacji, gdy wykonawca zgłosił zakończenie robót budowlanych wykonanych zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej zamawiający jest zobowiązany do ich odbioru (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2004 r., sygn. akt I CK 24/03). W protokole z tej czynności stanowiącym pokwitowanie spełnienia świadczenia i podstawę dokonania rozliczeń stron, niezbędne

jest zawarcie ustaleń, co do jakości wykonanych robót, w tym ewentualny wykaz wszystkich ujawnionych wad z terminami ich usunięcia lub oświadczeniem inwestora o wyborze innego uprawnienia przysługującego mu z tytułu odpowiedzialności wykonawcy za wady ujawnione przy odbiorze. Odmowa odbioru będzie uzasadniona jedynie w przypadku obiektywnie istniejących i osadzonych w treści umowy bądź przepisach prawa przyczyn (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2007 r., II CNP 70/06), w szczególności gdy przedmiot zamówienia będzie mógł być kwalifikowany, jako wykonany niezgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej lub wady będą na tyle istotne, że obiekt nie będzie się nadawał do użytkowania.

Uprawnienie zamawiającego do odmowy dokonania odbioru wynikało także wprost z postanowień wiążących strony umów. W świetle postanowień § (...)ust. (...)i ust. (...)pkt (...)umowy z dnia 14 maja 2011 r. oraz § (...)ust. (...)umowy z dnia 25 marca 2011 r. Gmina (...) B.była uprawniona do odmowy odbioru robót w przypadku braku osiągnięcia gotowości do odbioru z powodu niezakończenia robót oraz w przypadku występowania wad nadających się do usunięcia do czasu ich usunięcia przez wykonawcę.

Oceniając stan zakończenia robót na dzień 30 czerwca 2011 r. i osiągnięcie gotowości odbiorowej oraz występowanie wad przedmiotu umowy Sąd oparł się głównie na opinii biegłego sądowego w zakresie budownictwa lądowego L. D., która zasługuje w pełni na wiarę, albowiem całkowita bezstronność oraz profesjonalizm, którymi to cechami legitymował się biegły przy sporządzaniu opinii bezsprzecznie wskazują na rację w niej przedstawioną. Biegły wyczerpująco i szczegółowo odpowiedział na wszystkie pytania zadane mu w zleceniu, których zakres był szeroki i obejmował wszystkie istotne w sprawie, a wymagające wiadomości specjalnych, zagadnienia. Biegły dysponował niezbędnymi dokumentami i bogatą dokumentacją fotograficzną przedmiotu umowy co pozwalało na przygotowanie rzetelnej opinii, dodatkowo przeprowadził wizję lokalną w terenie. Biegły nadto ustosunkował się w opinii uzupełniającej do zarzutów podniesionych przez stronę powodową. W konsekwencji Sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw uzasadniających podważenie wiarygodności opinii wymienionego biegłego i pozwalających na zakwestionowanie jej walorów dowodowych. Żaden z zarzutów strony powodowej nie wywołał wątpliwości co do rzetelności biegłego i jego kompetencji, zaś prezentowane przez niego stanowisko było logiczne, wyczerpujące i profesjonalnie uzasadnione. Powyższe stanowiło zarazem o oddaleniu wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego.

Pierwszą kwestią wymagającą ustalenia była okoliczność, czy na dzień zgłoszenia zakończenia robót przez pozwanych dnia 30 czerwca 2011 r. wykonali oni całość prac objętych przedmiotem umowy podstawowej, jak i umowy o roboty dodatkowe. Dokładny zakres zamówienia w postaci przebudowy ul. (...)w B.jako drogi alternatywnej w ciągu drogi krajowej nr (...)wskazywała Specyfikacja (...), która znajdowała dalsze uszczegółowienie w dokumentacji technicznej, przedmiarze robót i specyfikacji technicznej, a która obejmowała rozbiórkę istniejących nawierzchni jezdni i chodnika oraz wycinkę zieleni, budowę nowych nawierzchni drogowych jezdni i chodników, przebudowę odwodnienia, przebudowę oświetlenia, przebudowę wodociągów, rozwiązanie kolizji kablowych i teletechnicznych oraz przebudowę ogrodzeń i wykonanie barier ochronnych. Ponadto zakres robót został rozszerzony na podstawie umowy o roboty dodatkowe z dnia 25 marca 2011 r., które wynikały z protokołów konieczności i były konieczne do wykonania zamówienia głównego. Zdaniem Sądu, popartym stanowiskiem biegłego sądowego, tak określony przedmiot prac został przez pozwanych wykonany w całości na dzień 30 czerwca 2011 r. W tym terminie wykonana została w szczególności wykonana warstwa ścieralna (...), to zaś uzasadnia fakt zrealizowania robót kanalizacyjnych i instalacyjnych biegnących w korpusie drogowym. Natomiast jeszcze w 2010 r. został wykonany ciąg pieszo-jezdny, a w sierpniu 2010 r. inspektor nadzoru zezwolił na układanie kostki na ciągu pieszo-jezdnym. W czerwcu w 2011 r. po przeglądach wykonanych podjęto decyzję o korektach w zakresie ciągu pieszo-jezdnego, które zostały zrealizowane do dnia 30 czerwca 2011 r. Powyższe znajduje również potwierdzenie w zapisach dziennika budowy, w którym kierownik budowy zgłosił zakończenie całości robót 17 czerwca 2011 r., a inspektor nadzoru z zakresu robót drogowych i inspektor robót elektrycznych wpisem do dziennika potwierdzili wykonanie robót w dacie 30 czerwca 2011 r.

Zdaniem Sądu wykonywanie po dniu 30 czerwca 2011 r. odwodnień liniowych przez pozwanych, podobnie jak i obsypywanie wówczas skarp nasypów ziemnych oraz wykonywane prace porządkowe, wbrew stanowisku strony powodowej, nie stanowiło o braku wykonania całości prac objętych umową podstawową i umową o roboty dodatkowe.

Zważyć należy bowiem na intensywne opady deszczu w okresie od maja 2011 r. do lipca 2011 r. spowodowały uszkodzenia w skarpach nasypów i zanieczyszczenie ulicy stanowiącej przedmiot umów. Skarpy nasypów drogowych, które były realizowane wiosną 2011 r., nie zdążyły bowiem uzyskać, na skutek wystąpienia opadów, odpowiednich właściwości w zakresie warstwy ochronnej, która dopiero po zawiązaniu systemu korzeniowego traw spełnia niezbędne kryteria. Systemkorzeniowy nie mógł być więc w pełni wykształcony w chwili opadów deszczu, co skutkowało uszkodzeniem samych skarp. W konsekwencji przedmiotowe prace należy traktować, jako usuwanie zniszczeń spowodowanych warunkami atmosferycznymi, nie zaś jako nie zakończenie robót. Zwrócić należy przy tym uwagę, że strona powodowa nie wykazała (art. 6 k.c.) na czym polegało nieuporządkowanie placu budowy, stąd trudno przyjąć, aby mogły one być wynikać z innych okoliczności aniżeli z konieczności usunięcia odpadów po intensywnych opadach. W zakresie montażu odwodnień liniowych podkreślić trzeba, że tego rodzaju prace nie były przewidziane projektem i nie były objęte umowami stron, zaś decyzję o konieczności ich wykonania podjęto podczas spotkania z udziałem A. K., P. N., J. K. i wykonawców wobec pojawiających się zastoju na jezdni.

Dodatkowo do dnia 30 czerwca 2011 r. wykonawcy, realizując postanowienia umowne, przedłożyli inwestorowi całość dokumentacji odbiorowej w zakresie dokumentów niezbędnych do odbioru końcowego, za wyjątkiem geodezyjnej dokumentacji powykonawczej. Brakująca dokumentacja dotyczyła inwentaryzacji powykonawczej ciągu pieszo-jezdnego, przebudowywanego na żądanie inwestora w czerwcu 2011 r. i choć świadczyła formalnie o niewywiązaniu się z umowy, to jednak - zdaniem Sądu, znajdującym uzasadnienie w treści opinii biegłego - nie stanowiła braku w robotach budowlanych i nie wpływała na ocenę stanu wykonania robót.

Pozwani wykazali więc, że na dzień 30 czerwca 2011 r. zakończyli oni w całości prace budowlane i uzyskali gotowość do odbioru, co dezaktualizowało możliwość odmowy odbioru robót przez stronę powodową.

Ocenie Sądu podlegała następnie okoliczność istnienia wad przedmiotu umowy oraz uprawnienie zamawiającego do uchylenia się na ich podstawie od odbioru robót.

W oparciu o opinię biegłego Sąd ustalił, że dnia 30 czerwca 2011 r. i dnia 5 sierpnia 2011 r. występowały wady w robotach wykonywanych przez E. F. i W. Ż. takie, jak osiadanie korpusu drogowego, rozmycie pobocza i zabudowanych w poboczu materiałów, osiadanie przystanku autobusowego oraz inne drobne usterki, a na które wskazywała strona powodowa. Przedmiotowe wady i usterki nie miały jednak charakteru istotnego i w opinii Sądu nie uzasadniły odmowy odbioru robót przez zamawiającego. Wykonane roboty budowlane bowiem, choć cechowały się licznymi odstępstwami od projektu, to były wymuszone stanem faktycznym na gruncie i koniecznością dopasowania przebudowywanej drogi do posesji przylegających do drogi. Równocześnie odstępstwa od projektu były realizowane za wiedzą i w uzgodnieniu z inspektorem nadzoru, o ich wystąpieniu był również informowany projektant i urzędnicy Gminy (...) B..

Zwrócić należy uwagę, że przepis art. 647 k.c. nie stanowi o tym, że odbiór robót odnosi się tylko do robót wykonanych w całości i bez wad, a zatem nie znajduje żadnego uzasadnienia stanowisko, że odbiór następuje tylko wtedy, gdy roboty zostały wykonane w całości i nie mają żadnych wad, czyli nastąpił odbiór "(...)". W opinii Sądu jedynie istnienie wad istotnych uzasadnia odmowę odbioru robót do czasu ich usunięcia. Stanowisko to znajduje uzasadnienie w potrzebie rozróżnienia niewykonania zobowiązania z nienależytym wykonaniem zobowiązania, kiedy zachowanie dłużnika jedynie częściowo pozostaje sprzeczne z treścią zobowiązania. Natomiast utożsamienie sytuacji gdy roboty budowlane nie zostały wykonane z sytuacją gdy są one dotknięte wadami czyniłoby zbędną regulację art. 637 k.c. w zw. z art. 656 k.c. Ponadto naruszałoby równowagę między inwestorem a wykonawcą, uzależniając odbiór, a tym samym płatność należnego wykonawcy wynagrodzenia od wykluczenia istnienia jakiejkolwiek wady w chwili oddania przedmiotu zamówienia, jak i umożliwiając naliczanie kary umownej za niedotrzymanie terminu realizacji umowy warunkowanej przedstawieniem robót do odbioru w stanie idealnym, co w praktyce jest trudne do realizacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1997 r., II CKN 28/97, OSNC 1997/6-7/90; z dnia 30 października 2002 r., V CKN 1287/00, Lex nr 577500; z dnia 8 stycznia 2004 r., I CK 24/03, Lex nr 137769; z dnia 22 czerwca 2007 r., V CSK 99/07, OSP 2009/1/7; z dnia 9 września 2011 r., I CSK 696/10, Lex nr 989123).

Nie można zatem przyjąć, że wyrażone w § (...)ust.(...)umowy nr (...)dnia 14 maja 2010 r. uprawnienie do odmowy odbioru prac w przypadku stwierdzenia wad nadających się do usunięcia w trakcie odbioru, aktualizuje się w przypadku istnienia jakichkolwiek, nawet drobnych wad, czy usterek. Podobnie należy interpretować postanowienie § (...)ust. (...)umowy nr (...) dnia 25 marca 2011 r.

Nie uszło przy tym uwadze Sądu, że stan ujawnionych wad na dzień 30 czerwca jest stosunkowo trudny do określenia, gdyż powodowa Gmina nie przystąpiła do odbioru i w związku z powyższym nie sprecyzowała wad występujących w tym właśnie dniu.

Tym niemniej wada w postaci osiadania jezdni i powstawania zastoin wodnych ujawniła się w maju 2011 r. po intensywnych opadach deszczu. Na przestrzeni maja i czerwca 2011 r. pojawiały się kolejne zastoiny świadczące o osiadaniu korpusu drogowego, jednak nie można twierdzić, jak podkreślił biegły sądowy, że wada w tej części dotyczyła prac wykonywanych przez pozwanych. Poza tym skala osiadań korpusu drogowego nie była duża i nie stwarzała zagrożenia dla uczestników ruchu drogowego. Stosunkowo prostymi zabiegami, poprzez montaż drenów liniowych, zlikwidowano prowizorycznie uciążliwości związane z tą wadą. W sposób tożsamy należy ocenić wadę w postaci osiadającego i odjeżdżającego od jezdni przystanku autobusowego. Zabudowanie w skarpie gruzu, odpadów asfaltowych i innych odpadów budowlanych wymieszanych z ziemią było niedopuszczalne, jednak strona powodowa nie wykazała, że to właśnie pozwani odpowiadają za ten stan rzeczy. Co więcej w kwietniu 2013 r. stan korpusu drogowego w rejonie skarpy zanieczyszczonej odpadami nie był gorszy niż w innych fragmentach ulicy. Z kolei rozmycie poboczy trzeba zaliczyć do kategorii uszkodzeń spowodowanych niekorzystnymi dla tych robót warunkami pogodowymi, które nie stanowiło ani usterki, ani wady. Technologia wykonywania poboczy umocnionych poprzez obsianie trawą była bowiem obarczona ryzykiem uszkodzeń w przypadku intensywnych opadów deszczu. Problem niezgodnych z dokumentacją elementów kanalizacji był rozważany w trakcie prowadzenia prac i ostatecznie inspektor nadzoru zezwolił na montowanie starych, a technicznie sprawnych włazów i pokryw, czego uzasadnieniem były kradzieże na terenie budowie.

Zastoiny wodne, które zasadniczo stanowią wadę istotną, a które to zastoiny ujawniły się na nawierzchni drogowej, były związane z osiadaniem korpusu drogowego. Brak było jednak podstaw do wskazania przyczyn ich występowania, i jak zaznaczył biegły sądowy dopiero przeprowadzenie szczegółowych badań, obserwacji i kontroli pozwoliłoby na określenie źródła ich pojawienia się. Jednocześnie przedmiotu umowy, który obejmował wymianę nawierzchni poprzez wymianę istniejącej konstrukcji jezdni na nową, zaprojektowaną odpowiednio do przewidywanego ruchu (przebudowa istniejącej jezdni w zakresie konstrukcji i geometrii), nie stanowiła budowa i wzmocnienie korpusu drogowego.

Reasumując zdaniem Sądu w dniu 30 czerwca 2011 r. występowały wady w robotach wykonywanych przez pozwanych, które jednak były nieistotne i nie dawały podstawy stronie powodowej do odmowy odbioru robót. Ponadto pozwani wykonali roboty budowlane z licznymi odstępstwami od projektu, które jednak były wymuszone stanem faktycznym na gruncie i koniecznością dopasowania przebudowywanej drogi do posesji przylegających do drogi, zaś o występujących odstępstwach był informowany nie tylko inspektor nadzoru, ale również projektant i urzędnicy Gminy (...) B..

Jednocześnie E. F.i W. Ź. na dzień 30 czerwca 2011 r. osiągnęli gotowość do odbioru robót, o którym mowa w § (...)ust. (...)umowy nr (...) dnia 14 maja 2010 r. Natomiast nie wykonanie fragmentów ogrodzenia, podmurówki, czy chodnika wraz z wjazdem wynikało z braku zgody na realizację prac wyrażonej przez samych właścicieli nieruchomości. Braki w tej części również nie uprawniały do odmowy przystąpienia do odbioru.

W niniejszym więc przypadku strona powodowa, mimo osiągnięcia przez pozwanych wykonania całości prac objętych przedmiotem umów i osiągnięcia na dzień 30 czerwca 2011 r. gotowości odbiorowej oraz mimo braku istnienia wad istotnych przedmiotu umów, nie przystąpiła w terminie czternastodniowym do rozpoczęcia czynności odbiorczych i nie sporządziła protokołu odbioru. Tymczasem przepis § (...)ust. (...)umowy zobowiązał wykonawcę do przystąpienia do odbioru robót w ciągu 14 dni od daty zawiadomienia o osiągnięciu gotowości odbiorowej przez wykonawców, co

miało miejsce dnia 30 czerwca 2011 r. Zdaniem Sądu brak dokonania odbioru robót w terminie obciążał więc wyłącznie Gminę (...) B., co – wbrew stanowisku strony powodowej – świadczyło o braku zwłoki w oddaniu przedmiotu umów po stronie wykonawców.

Strona powodowa zamiast odbioru robót pismem z dnia 20 lipca 2011 r. oświadczyła o naliczeniu kary umownej w wysokości 138 689,60 zł z tytułu dwudziestodniowej zwłoki w wykonaniu inwestycji (od 1.07.2011 r. do 20.07.2011 r.) i wezwała pozwanych do jej uiszczenia. Mając zatem na uwadze, że strony w myśl art. 483 § 1 k.c., zgodnie z § 17 ust. 2 pkt 1 umowy z 14 maja 2011 r. i zgodnie § 9 ust. 1 lit. a umowy z dnia 25 marca 2011 r. przewidziały konieczność zapłaty przez wykonawców kar umownych za zwłokę w oddaniu przedmiotu umowy, której to zwłoki po stronie wykonawców powodowa Gmina nie udowodniła, brak było podstaw do uwzględnienia niniejszego roszczenia.

Oceniając całość zebranego w sprawie materiału dowodowego sąd nie oparł się na opinii biegłego G. S. uznając ją za nieprzydatną do rozstrzygnięcia sprawy. Opinia ta niestety jest lakoniczna, nie opiera się o całość zgromadzonego materiału dowodowego i samodzielną jego analizę i sąd uznał zgłoszone do niej zarzuty pozwanych za w pełni zasadne. W przeciwieństwie do tej opinii, opinia biegłego L. D. jest wyczerpującą i dogłębną analizą zebranego materiału dowodowego i cechuje się samodzielnymi wnioskami wskazanymi na jego podstawie.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd orzekł jak w pkt 1 sentencji.

Orzeczenia o kosztach zawarte w pkt 2 i 3 sentencji wyroku znajdują uzasadnienie w treści art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Wobec powyższego Sąd zasądził od strony powodowej jako strony, która przegrała sprawę kwotę po 3 617 zł tytułem zwrotu postępowania na rzecz każdego z pozwanych. Na koszty te składa się kwota 3 600 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego i opłata skarbową od udzielonego przez pozwanych pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł. Postanowieniem uzupełniającym sąd orzekł nadto o obowiązku zwrotu wydatków zgodnie z regułą art. 98 k.p.c. (-k. 848).